

ENO SAUNALAHTI

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus
Petro Pesonen 2007

MUSEOVIRASTO

Tiivistelmä

Eno Saunalahti

PK 4331 01 UKKOLA

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Museovirasto / arkeologian osasto

Kaivauksenjohtaja: FL Petro Pesonen

Saunalahden kivikautisella asuinpaikalla tehtiin kaivaustutkimuksia UPM-Kymmenen omistamalla tontilla, koska yhtiön omistamalle vanhalle huvilatontille ei voinut viedä vesi- ja viemäriinjaa muuta kautta kuin muinaisjäännöksen halki. Pienimmän vaurion muinaisjäännökselle arvioitiin koituvan siitä jos linjaus kaivetaan ja upotetaan huvilalle johtavan metsätien kohdalle. Kaivaukset kohdistettiin siten kokonaan tälle tiealueelle.

Tutkittavalle alueelle kaivettiin kolme tasokaivausaluetta, yhteenlasketulta pinta-alaltaan 48 m². Alueilla 1 ja 3 havaittiin jonkin verran likamaata ja niiden yhteydessä olevia löytökeskittyviä. Vain alueella 1 likamaa-alueet jatkuivat paikoin jopa 60 cm:n syvyydelle maan pinnasta. Tällä alueella myös löytöjä oli selvästi eniten. Kaivauslöydöt koostuvat yhdestä kivilajiesineen katkelmasta, kvartsiesineistä ja –iskoksista ja palaneesta luusta. Kaivausalueiden lisäksi tutkittavalle tiealueelle kaivettiin lapionpistoja, joista kävi ilmi, ettei vesi- ja viemäriinjan alle ole jäämässä ainakaan mitään kovin merkittäviä muinaisjäännöskerrostumia.

Löydöt: KM 36720: 1-149

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 48 m²

Kenttätyöaika: 25.-29.6.2007

Tutkimuskustannukset: Museovirasto, arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 12.2.2008 arkeologian osaston arkisto

Sisällysluettelo

1. Arkistotiedot	1
2. Johdanto	2
3. Tutkimushistoria, sijainti ja topografia	3
4. Kaivauksen toteutus ja kaivaustekniikka.....	4
5. Kaivaushavainnot ja löydöt	6
Kaivausalue 1	6
Kaivausalue 2	7
Kaivausalue 3	8
Tutkimusten tulos.....	9
6. Yhteenveto	10
Negatiiviluettelo.....	11
Dialuettelo	12
Digikuvaluettelo.....	13
Karttaluettelo	14
Kartat	15
Luuanalyysi (Katariina Nurminen).....	27

1. Arkistotiedot

ENO SAUNALAHTI (1000000776)

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus
Petro Pesonen 2007

Kunta: Eno
Kylä: Eno
Tilat ja maanomistajat: **45-402-133-2** Ahveninen, om. Bonvesta Oy, c/o UPM-Kymmene, maankäyttö, PL 32, 37601 Valkeakoski
Peruskartta: 4331 01 UKKOLA
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6986795, i= 3657760, z= 98-102 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Pesonen Petro, inventointi 2003
Pesonen Petro, koekaivaus 2006

Kertomukseen liittyvät löydöt: **KM 36720: 1-149** (kivilajiesineen katkelma, kvartsikaapimia 33 kpl, kvartsiveitsi, kvartsi-iskoksia 603 kpl, kvartsiitti-iskoksia 4 kpl, palanutta luuta 242 kpl)

Aiemmat löydöt: **KM 34156: 1-4** (kvartsi-iskoksia 4 kpl, palanutta luuta 8 kpl)
KM 36479: 1-63 (saviastian paloja 2 kpl, kvartsikaapimia 2 kpl, kvart-siesine, kvartsi-iskoksia 329 kpl, kvartsiitti-iskoksia 2 kpl, palanutta luuta 275 kpl)

Mustavalkonegatiivit: 144623-144643
Diapositiivit: 60810-60826
Digikuvat: DG 19: 1-20

2. Johdanto

Saunalahden kivikautisella asuinpaikalla tehtiin kaivaustutkimuksia UPM-Kymmeneen omistamalla tontilla, koska yhtiön omistamalle vanhalle huvilatontille ei voinut viedä vesi- ja viemäriinjaa muuta kautta kuin muinaisjäännöksen halki. Pienimmän vaurion muinaisjäännökselle arvioitiin koituvan siitä jos linjaus kaivetaan ja upotetaan huvilalle johtavan metsätien kohdalle. Kaivaukset kohdistettiin siten kokonaan tälle teialueelle.

Kaivaustutkimuksia johti allekirjoittanut, piirtäjänä toimi HuK Tiina Kinnunen. Kaivajina oli viisi arkeologian opiskelijaa: Frida Ehrnsten, Tuuli Heinonen, Anna-Maria Salonen, Laija Simpsonen ja Noora Taipale. Kenttätöitä tehtiin 25.-29.6.2007. Jälkityöt on tehty syksyn 2007 ja talven 2008 aikana. Kaivauksenjohtaja on luetteloinut löydöt ja laatinut kaivausraportin, piirtäjä on puhdistanut löydöt ja FM Meri Varonen on digitoinut kartat tulosteita varten. Diat ja negatiivit on luetteloinut FM Satu Koivisto.

Helsingissä 12.2.2008

FL Petro Pesonen

DG 19: 20. Ryhmäkuva, vasemmalta Tiina Kinnunen, Anna-Maria Salonen, Laija Simpsonen, Noora Taipale, Frida Ehrnsten ja Tuuli Heinonen.

3. Tutkimushistoria, sijainti ja topografia

Saunalahden kivikautinen asuinpaikka löytyi vuonna 2003 Enon kunnan arkeologisessa inventoinnissa (P. Pesonen, Pohjois-Karjalan museo). Asuinpaikka sijaitsee Pielisen Rukaveden Saunalahden pohjoisrannalla sekä Mainiemen ja Pappilanniemen välissä olevan pienen nimettömän lahden länsirannalla, Ahvenisenvirrasta noin 400 metriä pohjoiseen. Asuinpaikan maasto on mäntykangasta ja maaperä on hiekkaa. Asuinpaikan halki kulkee Mainiemeen, kesähuvilalle menevä tie, joka on vain raivattu kankaalle. Tietä ei siis ole varsinaisesti rakennettu. Tiestä noin 125 metriä pohjoiseen, vanhassa rantatörmässä on pieni hiekkakuoppa, muuten maasto on ehjää mäntykangasta. Asuinpaikan eteläosassa, Mainiemen tien eteläpuolella on selvästi erottuva rantatörmä, 2-3 m nykyistä veden pintaa ylempänä ja vähän tätä ylempänä heikosti erottuva vanhempi rantatörmä. Mainiemen tien pohjoispuolella erottuu vesijätön yläpuolella nykyinen rantatörmä, jonka taustalla on soistunut, matala alue ja sen yläpuolella muinaisrantatörmä. Tämä törmä "haarautuu" pohjoisempana siten, että varsinainen muinaisranta yhtyy korkeammaksi nousevaan nykyiseen rantatörmään idemmässä haarassa ja läntinen haara katoaa nousevaan rinteeseen. Tämä rinne taas muodostaa ylemmän muinaisrantatörmän, joka on alemmaa n. 2-3 metriä ylempänä.

Vuoden 2003 inventoinnissa paikalta löytyi yksi kvartsi (KM 34156:1) Mainiemeen johtavan tien leikkauksesta, jossa maa oli tummanruskeaa likamaata. Törmällä olevasta tuulenkaadon juurakosta löytyi sekä kvartseja että luuta (KM 34156:2-3), edellisestä löytökohdasta 30-40 metriä kaakkoon. Hiekan seassa oli näkyvissä myös palaneita kiviä. Edellisiä ylempänä olevalla muinaisella rantaterassilla olevan tuulenkaadon juurakosta löytyi myös kvartseja (KM 34156:4). Kaikki löytökohdat olivat tuolloin Mainiemen tien eteläpuolella, eikä tien pohjoispuolella inventoinnissa edes käyty. Paikalle ei tuolloin tehty koekuoppia.

Laukkalansaaren eteläosaan, UPM-Kymmenen omistamille maille oli laadittu asemakaava samoihin aikoihin inventoinnin kanssa. Kaavaluonnos ei kuitenkaan jostain syystä käynyt lausunnolla Museovirastossa, vaan vasta myöhemmässä vaiheessa. Asemakaavassa alueelle oli suunniteltu uusi tonttitie, vesi- ja viemäriinjoukko, sähkölinjat sekä pumppuasema. Mainiemeen johtavan tien pohjoispuolelle, nykytiestä n. 30 m pohjoiseen oli suunniteltu uusi, niemeen johtava tonttitie, joka kaartuu vanhan tien linjalle vasta niementyvessä. Tämän tielinjauksen mukaisesti oli suunniteltu myös vesi- ja viemäriinja sekä sähkölinja. Noin 50 metrin päähän pienen lahden rannasta oli suunnitelmaan merkitty pumppuasema tulevan tien pohjoispuolelle ja tästä vesi- ja viemäriinja haarautuu koilliseen mäntykankaan halki. Kaavassa alueelle oli merkitty seitsemän uutta mökkitonttia, tontit 7: 1-3 ja 9: 1-4. Tonttien länsipuolelle, Pappilanniemeen johtavan tien vierelle oli suunniteltu myös uusi sähkölinja. Suunnitelmapakartan perusteella näytti olevan mahdollista, että rakennushankkeet saattavat uhata kiinteitä muinaisjäänneksiä. Museovirasto katsoi, että alueella tulisi tehdä arkeologisia tutkimuksia muinaisjäänneiden rajojen selvittämiseksi ennen kuin rakennustyöt voidaan aloittaa. Alueella tehtiin viikon mittainen "pikakoekaivaus" kahden henkilön voimin syksyllä 2006. Tutkimussuunnitelman mukaan tarkoituksena oli selvittää koekaivauksin tunnettujen muinaisjäänneiden tarkka sijainti ja laajuus. Koekaivausten perusteella myös arvioitiin mahdollisten jatkotutkimusten tarve. Koekaivausten lisäksi kaavailtujen mökkitonttien kohtia pyrittiin inventoimaan sekä pintahavainnoin että koekuopittamalla. Viikon aikana tehtiin systemaattinen koekaivaus kolmella kivikautisella asuinpaikalla ja inventoitiin linjauksia. Tutkitut kohteet olivat Saunalahti, Peltoniemi ja Mujeniemi.

DG 19:2. Yleiskuva asuinpaikasta. NW-SE. Kuva Petro Pesonen 26.6.2007.

Saunalahden asuinpaikalle kaivettiin yhteensä 78 koepistoa, kooltaan n. 30 x 30 cm. Kuopat kaivettiin lapiolla ja maa seulottiin. Löytöjä saatiin 52 koekuopasta – tutkimusten perusteella asuinpaikalla on kaksi eri tasolla olevaa löytövyöhykettä. Ylemmällä tasolla olevalta asuinpaikalta löytyi vain kvartssia, alemmalla tasolla löydöissä oli myös keramiikkaa ja palanutta luuta. Keramiikka lienee myöhäskivikautista asbestikeramiikkaa tai myöhäskampakeramiikkaa. Alemmalla muinaisrantatörmällä havaittiin myös neljä painannetta, jotka lienevät asumuspainanteita. Asuinpaikan laajuus on tutkimusten perusteella ainakin 17 700 m². Kaavan mökkitonteista tontti 7:3 sijaitsee kokonaan muinaisjäännösalueella ja tonttien 9:1-3 itäpuoli on muinaisjäännösalueella. Kaavaan piirretty Mainiemen uusi tielinjaus olisi halkonut asuinpaikkaa noin 75 metrin matkalla ja vesi- ja viemäriinjat yhteensä noin 200 metrin matkalla. Lisäksi pumppaamo oli sijoitettu muinaisjäännösalueelle. Neuvottelujen jälkeen todettiin, että tonteilla rakentaminen ohjataan niille alueille, joissa ei ole muinaisjäännöstä ja uusista tie- sekä vesi- ja viemäriinjauksista luovutaan. UPM-Kymmenen kanssa sovittiin että Mainiemen vesi- ja viemäriinjat voidaan vetää vanhaa metsätielinjausta pitkin ja yhtiö sitoutui kustantamaan viikon mittaisen kaivauksen tiealueella.

4. Kaivauksen toteutus ja kaivaustekniikka

Kaivausten tarkoituksena oli vapauttaa tiealue vesi- ja viemäriinjan rakentamista varten. Koska muuta tavoitetta ei ollut, kaivaus toteutettiin yksinkertaisesti avaamalla alueelle mahdollisimman suuret kaivausalueet. Tie kulkee kahden muinaisrantatörmän halki ja niinpä alueita sijoitettiin molemmille terasseille. Alueet 1 ja 2 perustettiin alemmalle terassille ja alue 3 ylemmälle terassille, osittain myös kaltevalle rantatörmälle. Alemman rantaterassin korkeus on noin 97 m mpy ja ylemmän noin 100 m mpy. Kaivausalueiden yhteenlaskettu pinta-ala on 48 m².

Kaivauskoordinaatisto laadittiin pääilmansuuntien mukaan siten, että x-koordinaatti kasvoi pohjoiseen ja y-koordinaatti itään. Suuntien määrittelyyn käytettiin bussolia ja y-linjan suunta on siten 0 gon. Kentällä koordinaatistoa ei pystytty sitomaan vuoden 2006 koordinaatistoon, koska paikalle ei jätetty tuolloin kiintopisteitä. Koska koordinaatiston suunta oli kuitenkin sama, sijoitettiin kaivausalueet jälkitöiden yhteydessä vuoden 2006 koordinaatistoon ja löytöjen sekä kaivausalueiden koordinaatit noudattelevat tätä. Kiintopisteiksi valittiin kaksi kantoa Mainiemen tien varressa ja niille siirrettiin korkeus Rukavedestä (maastokartalla 93,7 m mpy). Kiintopiste 1 sijaitsi kaivausalueen 1 itäpuolella olevan tervahaudan kupeessa, sen korkeus on 96,32 m mpy. Kiintopiste 2 sijaitsi puolestaan alueiden 2 ja 3 välissä tien eteläpuolella, sen korkeus on 98,93 m mpy. Kiintopisteet

on merkitty yleiskarttaan, mutta täsmällisiä koordinaatteja niille ei ole mitattu. Yleiskartan korkeuskäyrät on saatu asemakaavakartasta.

DG 19:3. Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E. Kuva Petro Pesonen 25.6.2007.

Kaivausalueita laadittiin siis kolme kappaletta. Koska ne olivat tiealueella, pintaturveta ei tarvinnut poistaa lainkaan lukuunottamatta joitakin kohtia alueiden kulmissa ja reunoissa, jotka menivät hieman varsinaisen tiealueen yli. Tien pinnalle tuotu pintamaa lapioidiin noin 3-5 senttimetrin paksuisena kerroksena (krs. 0), jonka jälkeen alueita alettiin kaivamaan kaivauslastoilla 10 cm paksuisina kerroksina. Alueella 2 oli paksumpi sora-kerros (5-15 cm), joka poistettiin ennen lastaan siirtymistä. Alueen 3 eteläpää sijaitsi syvälle leikatun tien kohdalla, eikä sinne nähtävästi oltu tuotu lisämaata lainkaan, joten sieltä pintamaat ei poistettu lapiolla lainkaan. Kerroksia kaivettiin niin monta kuin viikon aikana ehdittiin ja useimmissa kohdissa päästiin puhtaaseen pohjamaahan saakka. Kerroskaivauksen jälkeen kaivausalueiden pohjia tarkastettiin vielä lapiolla. Löydöt otettiin talteen neliömetrin ruuduissa kerroksittain, seula ei käytetty. Kaivaustasoista piirrettiin tasokartat ja tasot valokuvattiin normaaliin tapaan. Kaivettaessa syntyneet hiekkakasat sijoitettiin tielle alueiden länsipuolelle, siten että ne oli helppo täyttää traktorilla. Täyttö hoidettiin UPM-Kymmenen toimesta välittömästi kaivausten jälkeen. Vesi- ja viemäriinjat oli tarkoitus kaivaa tielle vasta myöhemmin samana kesänä.

5. Kaivaushavainnot ja löydöt

Kaivausalue 1

Kartat 4-8; diat 60812-60819; digikuvat DG 19:3-10; negatiivit 144623-144627, 144637-144638, 144640; löydöt KM 36720: 1-89.

Kaivausalue 1 avattiin asuinpaikan alimmalle terassille, viitisen metriä tien eteläpuolella olevasta tervahaudasta länteen tiensuuntaisena 2 x 10 metriä kokoisena alueena. Tien pintakerrosta kuorittiin lapiolla noin kolmen senttimetrin paksuinen kerros (krs. 0), jonka jälkeen aluetta alettiin kaivamaan 10 cm:n kerroksissa kaivauslastoilla. Alueen länsipäätä kaivettiin 2 x 3 metrin alueelta tiiviin juurakon vuoksi vain yhden kerroksen verran, itäpäätä kaivettiin kolme kaivauskerrosta. Juurakon kaivamatta jättämisellä haluttiin säästää tien varren puita ja koska niiden kaivaminen oli hyvin hidasta, aikaa jäi useampien neliöiden kaivamiseen juurettomilla alueilla. Paikoin kaivettiin likamaaläikkiä syvemmällekin ja näistä saadut löydöt on merkitty kerrokseen 4. Syvimmillään aluetta kaivettiin noin 30 cm:n syvyydelle.

DG 19:6. Alue 1, taso 1. W-E. Kuva Petro Pesonen 26.6.2007

DG 19:8. Alue 1, taso 2. W-E. Kuva Petro Pesonen 28.6.2007

Tielle tuodun pintamaan alapuolella suurimmalla osalla aluetta oli näkyvissä vanhan turvekerroksen jäämiä nokisina laikkuina sekä sen alaista huuhtoutumiskerrosta. Vanha turve näyttäytyi nokilaikkuina. Maaperä alueella oli hienoa hiekkaa, jonka alla oli kova keltainen pikkukivinen rikastumiskerros. Löytöjä oli koko alueella molemmissa kerroksissa. Ruudussa 335/519-520 havaittiin pieni laikku punaruskeaa likamaata. Kerroksessa 2 likamaita havaittiin enemmänkin, punaiseksi palanutta hiekkaa alueen itäpään keskivaiheilla ja vaaleanruskeaa likamaata alueen keskiosassa. Löydöt keskittyivät näihin likamaihin. Kvartsin lisäksi löytyi palanutta luuta, varsinkin ruuduista 335/521 ja 335/522. Kolmannessa kerroksessa likamaakuviot alkoivat haalentua ja hävitä, mutta ruutujen 335-336/518-519 alueella oli edelleen voimakkaan punaruskeita likamaita, joissa oli löytöjä. Nämä tutkittiin sitten loppuun kaivamalla ne likamaan muodon mukaan puhtaaseen pohjamaahan (krs. 4).

Kaivausalueelta 1 löytyi yksi hioton kivilajiesineen katkelma ja neljä kvartsiitti-iskosta. Muutoin löydöt ovat pelkästään palanutta luuta ja kvartssia. Kvartsiainesineitä (kaapimia) on suhteellisen paljon mukana kvartsiaines-

tossa, 18 kpl eli 5 % kvartseista. Kvartsilöydöt keskittyivät kerroksiin 1 ja 2, palanut luu puolestaan kerroksiin 2 ja 3.

Löytölaji	yht.	0	1	2	3	4
Kivilajiesineen katkelma	1			1		
Kvartsikaavin	18		6	6	5	1
Kvartsi-iskoksia	348	2	167	125	42	12
Kvartsiitti-iskoksia	4		4			
Palanutta luuta	233		44	75	88	26

Taulukko 1. Löytöjen jakautuminen eri kaivauskerroksiin alueella 1.

DG 19:4. Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E.
Kuva Petro Pesonen 26.6.2007

DG 19:7. Alueen 1 tasoa 1 piirretään, Tiina Kinnunen. Kuva Petro Pesonen 26.6.2007

Kaivausalue 2

Kartat 9-10; diat 60820-60821; digikuvat DG 19: 11-14; negatiivit 144629-144630, 144641; löydöt KM 36720: 90-104.

Kaivausalue 2 laadittiin alemmalle terassille, sille osalle, jossa rinne lähtee nousemaan jo ylemmälle terassille, kaivausalueiden 1 ja 3 välille, alueesta 1 kahdeksan metriä länteen. Kaivausalueen laajuudeksi tuli 2 x 4 metriä. Alueen eteläosa leikkasi hieman tien reunuksen ehjää maastoa ja siitä otettiin pois turve. Samoin ehjää aluetta oli hieman alueen koillisosassa. Muualla tielle oli tuotu maata 5-15 cm, joka lapioitiin pois. Sen alla paljastui vanhan turpeen pohjakerros ja sen alta pilkottava huuhtoutuneen hiekan kerros. Alueelta kaivettiin kaksi 10 cm:n kerrosta, syvimmillään kaivettiin 22 cm. Pintakerroksissa, hiekan lapioimisen jälkeen maassa erottuivat pyöränjaljet – muuta erityistä maassa ei havaittukaan. Löytöinä saatiin kaksi kvartsisiesinettä ja 50 kvartsi-iskosta, eniten ruudusta 337/506.

Löytölaji	yht.	0	1	2
Kvartsikaavin	1		1	
Kvartsiiveitsi	1		1	
Kvartsi-iskoksia	50		26	24

Taulukko 2. Löytöjen jakautuminen eri kaivauskerroksiin alueella 2.

DG 19:11. Alue 2, taso 1. NW-SE. Kuva Petro Pesonen 28.6.2007

DG 19:12. Alue 2, yksityiskohta pyöränjalkien painaumista, taso 1. W-E. Kuva Petro Pesonen 27.6.2007

Kaivausalue 3

Kartat 13-14; diat 60821-60824; digikuvat DG 19: 15-18; negatiivit 144635-144636, 144639; löydöt KM 36720: 105-148.

Kaivausalue 3 tehtiin ylemmälle terassille siten, että sen länsipää oli terassilla ja itäpää osin jo kaltevalla alarinteellä. Kaivausalueen laajuudeksi laadittiin 20 m². Alueen länsipäässä leikattiin jälleen hieman ehjää maata ja sieltä otettiin turve pois. Muualla alueen länsipäässä tien pintasoraa kuorittiin pois joitakin senttejä. Alueen itäosassa puolestaan tie oli leikattu rinteeseen eikä siihen oltu tuotu soraa. Täällä pintakerrosta ei siis kuorittu lapiolla lainkaan. Kaivaminen tapahtui kahdessa 10 cm kerroksessa – aivan alueen länsipäätä (1 x 2 m) ei kaivettu tasoa 1 pidemmälle, sillä maa oli siellä hyvin tiukkaan pakkaantunutta juurakkoa. Myös alueen itäpäästä jätettiin 3 m² ensimmäiseen tasoon.

DG 19:15. Alueen 3 kerros 1 työn alla. NW-SE. Kuva Petro Pesonen 27.6.2007

DG 19:17. Alue 3, taso 1. W-E. Kuva Petro Pesonen 27.6.2007

Soran alla oli vanhan turpeen pohjaa ja ohut huuhtoutuneen maan kerros. Sen alapuolella oli tiukkaan pakkaantunuut pikkukivien muodostama kerros ruskeassa hiekassa. Alueen itäosassa tämän alla oli hienon ja karkean hiekan muodostamia vyöhykkeitä, ilmeisiä vanhoja rantakerroksia. Näiden rantakerroksien keskellä ja sisällä oli myös löytöjä, jotka lienevät joutuneet asutuksen aikana jo rantaveteen ja kerrostuneet sitten näihin hiekkakerrokseen. Toinen mahdollisuus on, että asutuksen jälkeen ranta on kovertanut törmää ja leikannut siitä löytöjä rantaveteen. Likamaata havaittiin enemmälti vain ruudussa 346/489-490, jossa ruskean likamaan seassa oli jonkin verran myös palanutta luuta. Alueelta on piirretty vain tason 1 tasokartta, sillä kerroksessa 2 vähätkin likamaa-alueet hälvenivät, puhdas pohjamaa tuli kauttaaltaan esiin ja löydöt loppuivat lähes tyystin.

Löytölaji	yht.	0	1	2
Kvartsikaapimia	14		13	1
Kvartsi-iskoksia	204		172	32
Palanutta luuta	9		7	2

Taulukko 3. Löytöjen jakautuminen eri kaivauskerroksiin alueella 3.

Tutkimusten tulos

Tutkittavalle alueelle kaivettiin kolme tasokaivausaluetta, yhteenlasketulta pinta-alaltaan 48 m². Alueilla 1 ja 3 havaittiin jonkin verran likamaata ja niiden yhteydessä olevia löytökeskittyviä. Vain alueella 1 likamaa-alueet jatkuivat paikoin jopa 60 cm:n syvyydelle maan pinnasta. Tällä alueella myös löytöjä oli selvästi eniten. Kaivauslöydöt koostuvat yhdestä kivilajiesineen katkelmasta, kvartsiesineistä ja -iskoksista ja palaneesta luusta. Kaivausalueiden lisäksi tutkittavalle tiealueelle kaivettiin lapionpistoja, joista kävi ilmi, ettei vesi- ja viemäriinjan alle ole jäämässä ainakaan mitään kovin merkittäviä muinaisjäännöskerrostumia.

Löytölaji	kpl	g
Kivilajiesineen katkelma	1	2,1
Kvartsikaapimia	33	126,2
Kvartsiveitsi	1	3,0
Kvartsi-iskoksia	603	1858,5
Kvartsiitti-iskoksia	4	12,0
Palanutta luuta	242	12,2
Yhteensä	884	2014,0

Taulukko 4. Kaikki löydöt.

DG 19:19. Kaivausten päätyttyä. NW-SE. Kuva Petro Pesonen 29.6.2007

6. Yhteenveto

Saunalahden kivikautisella asuinpaikalla tehtiin kaivaustutkimuksia UPM-Kymmenen omistamalla tontilla, koska yhtiön omistamalle vanhalle huvilatontille ei voinut viedä vesi- ja viemärilinjaa muuta kautta kuin muinaisjäänöksen halki. Pienimmän vaurion muinaisjäänökselle arvioitiin koituvan siitä jos linjaus kaivetaan ja upotetaan huvilalle johtavan metsätien kohdalle. Kaivaukset kohdistettiin siten kokonaan tälle tiealueelle.

Tutkittavalle alueelle kaivettiin kolme tasokaivausaluetta, yhteenlasketulta pinta-alaltaan 48 m². Alueilla 1 ja 3 havaittiin jonkin verran likamaata ja niiden yhteydessä olevia löytökeskittymiä. Vain alueella 1 likamaa-alueet jatkuivat paikoin jopa 60 cm:n syvyydelle maan pinnasta. Tällä alueella myös löytöjä oli selvästi eniten. Kaivauslöydöt koostuvat yhdestä kivilajiesineen katkelmasta, kvartsiesineistä ja –iskoksista ja palaneesta luusta. Kaivausalueiden lisäksi tutkittavalle tiealueelle kaivettiin lapionpistoja, joista kävi ilmi, ettei vesi- ja viemärilinjalle ole jäämässä ainakaan mitään kovin merkittäviä muinaisjäänöskerrostumia.

Negatiiviluettelo

Kuvaaja: Petro Pesonen 2007

Neg.nro	Aihe, suunta	Pvm
144623	Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E	25.6.2007
144624	Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E	26.6.2007
144625	Alue 1, taso 1. E-W	26.6.2007
144626	Alue 1, taso 1. W-E	26.6.2007
144627	Alueen 1 tasoa 1 piirretään, Tiina Kinnunen.	26.6.2007
144628	Yleiskuva asuinpaikasta. NW-SE	26.6.2007
144629	Alue 2, taso 1. NW-SE	27.6.2007
144630	Alue 2, yksityiskohta pyöränjalkien painaumista, taso 1. W-E	27.6.2007
144631	Saunalahti ja Mainiemi, kuvattu Ahvenisen sillalta. SE-NW	27.6.2007
144632	Saunalahti ja Mainiemi, kuvattu Saunalahden venerannasta. W-E	27.6.2007
144633	Saunalahti 2, etualalla viemäriinija, josta löytöjä, taustalla tienleikkauksesta myös löytöjä. W-E	27.6.2007
144634	Saunalahti 2, löydöt alhaalta tasanteelta pumppuaseman luota. NE-SW	27.6.2007
144635	Alueen 3 kerros 1 työn alla. NW-SE	27.6.2007
144636	Alue 3, taso 1. W-E	27.6.2007
144637	Alue 1, taso 2. W-E	28.6.2007
144638	Alue 1, taso 2, palanutta maata ruuduissa 100-101/ 206-207. S-N	28.6.2007
144639	Alueen 3 kerrosta 2 kaivetaan. E-W	28.6.2007
144640	Alue 1, taso 3. W-E	29.6.2007
144641	Alueen 2 kerrosta 2 kaivetaan. SW-NE	29.6.2007
144642	Kaivausten päätyttyä. NW-SE	29.6.2007
144643	Ryhmäkuva, vasemmalta Tiina Kinnunen, Anna-Maria Salonen, Lajja Simponen, Noora Taipale, Frida Ehrnsten ja Tuuli Heinonen.	29.6.2007

Dialuettelo

Kuvaaja: Petro Pesonen 2007

Nro	Aihe, suunta	Pvm
60810	Saunalahti ja Mainiemi, kuvattu Saunalahden venerannasta. W-E	27.6.2007
60811	Yleiskuva asuinpaikasta. NW-SE	26.6.2007
60812	Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E	25.6.2007
60813	Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E	26.6.2007
60814	Alue 1, taso 1. E-W	26.6.2007
60815	Alue 1, taso 1. W-E	26.6.2007
60816	Alueen 1 tasoa 1 piirretään, Tiina Kinnunen.	26.6.2007
60817	Alue 1, taso 2. W-E	28.6.2007
60818	Alue 1, taso 2, palanutta maata ruuduissa 100-101/ 206-207. S-N	28.6.2007
60819	Alue 1, taso 3. W-E	29.6.2007
60820	Alue 2, taso 1. NW-SE	27.6.2007
60821	Alueen 2 kerrosta 2 kaivetaan. SW-NE	29.6.2007
60822	Alueen 3 kerros 1 työn alla. NW-SE	27.6.2007
60823	Alue 3, taso 1. W-E	27.6.2007
60824	Alueen 3 kerrosta 2 kaivetaan. E-W	28.6.2007
60825	Kaivausten päätyttyä. NW-SE	29.6.2007
60826	Ryhmäkuva, vasemmalta Tiina Kinnunen, Anna-Maria Salonen, Lajja Simponen, Noora Taipale, Frida Ehrnsten ja Tuuli Heinonen.	29.6.2007

Digikuvaluettelo

Kuvaaja: Petro Pesonen 2007

Nro	Aihe, suunta	Pvm
DG 19:1	Yleiskuva asuinpaikasta. NW-SE	26.6.2007
DG 19:2	Yleiskuva asuinpaikasta. NW-SE	26.6.2007
DG 19:3	Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E	25.6.2007
DG 19:4	Alueen 1 kerrosta 1 kaivetaan. W-E	26.6.2007
DG 19:5	Alue 1, taso 1. E-W	26.6.2007
DG 19:6	Alue 1, taso 1. W-E	26.6.2007
DG 19:7	Alueen 1 tasoa 1 piirretään, Tiina Kinnunen.	26.6.2007
DG 19:8	Alue 1, taso 2. W-E	28.6.2007
DG 19:9	Alue 1, taso 2, palanutta maata ruuduissa 100-101/ 206-207. S-N	28.6.2007
DG 19:10	Alue 1, taso 3. W-E	29.6.2007
DG 19:11	Alue 2, taso 1. NW-SE	27.6.2007
DG 19:12	Alue 2, yksityiskohta pyöränjalkien painaumista, taso 1. W-E	27.6.2007
DG 19:13	Alueen 2 kerrosta 2 kaivetaan. SW-NE	29.6.2007
DG 19:14	Alueen 2 kerrosta 2 kaivetaan. SW-NE	29.6.2007
DG 19:15	Alueen 3 kerros 1 työn alla. NW-SE	27.6.2007
DG 19:16	Alueen 3 kerros 1 työn alla. NW-SE	27.6.2007
DG 19:17	Alue 3, taso 1. W-E	27.6.2007
DG 19:18	Alueen 3 kerrosta 2 kaivetaan. E-W	28.6.2007
DG 19:19	Kaivausten päätyttyä. NW-SE	29.6.2007
DG 19:20	Ryhmäkuva, vasemmalta Tiina Kinnunen, Anna-Maria Salonen, Lajja Simponen, Noora Taipale, Frida Ehrnsten ja Tuuli Heinonen.	29.6.2007

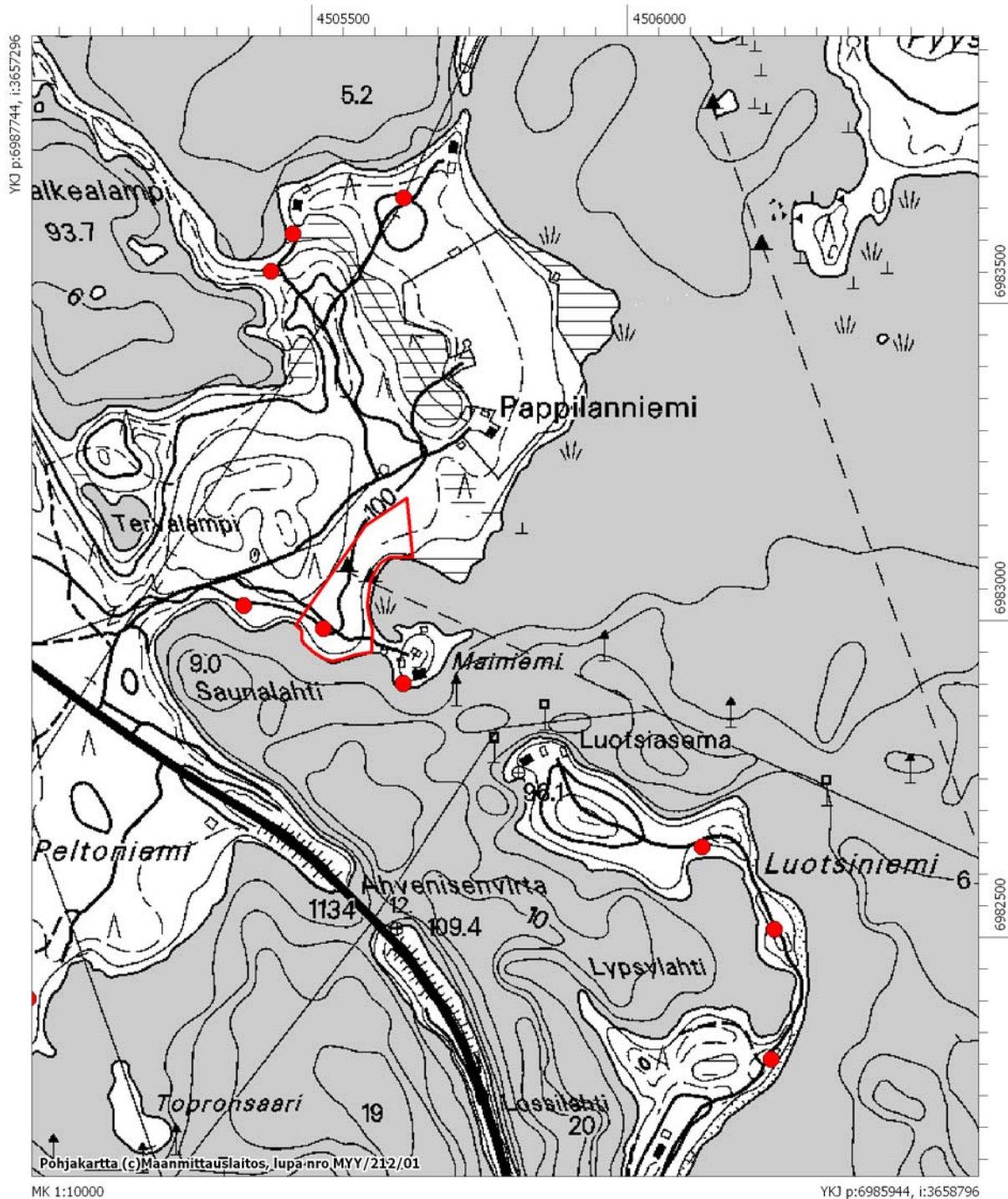
Karttaluettelo

n:o	sivu	kartta	piirtäjä	mk	koko
1	15	GT-karttaote		1:200 000	A4, paperi
2	16	Maastokarttaote		1:10 000	A4, paperi
3	17	Yleiskartta	T. Kinnunen & P. Pesonen	1:1000	A4, muovi
<i>ALUE 1</i>					
4	18	Pinta- ja pohjavaaituskartta	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
5	19	Tasokartta, taso 1	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
6	20	Tasokartta, taso 2	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
7	21	Tasokartta, taso 3	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
8	22	Profiilikartta, 520-525/335 idästä	P. Pesonen	1:20	A4, muovi
<i>ALUE 2</i>					
9	23	Pinta- ja pohjavaaituskartta	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
10	24	Tasokartta, taso 1	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
<i>ALUE 3</i>					
11	25	Pinta- ja pohjavaaituskartta	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi
12	26	Tasokartta, taso 1	T. Kinnunen	1:50	A4, muovi

Kartta 1. Eno Saunalahti – kivikautisen asuinpaikan sijainti. Mittakaava 1:200000. Pohjakartta Maanmittauslaitoksen Karttapaikasta (www.karttapaikka.fi).

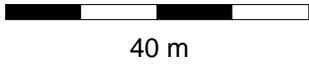
Kartta 2. Peruskarttaote 1:10000 (4331 01 UKKOLA). Eno Saunalahti – muinaisjännöksen rajausta punaisella värillä. Punaisella ympyrällä on merkitty alueen muinaisjännökset.

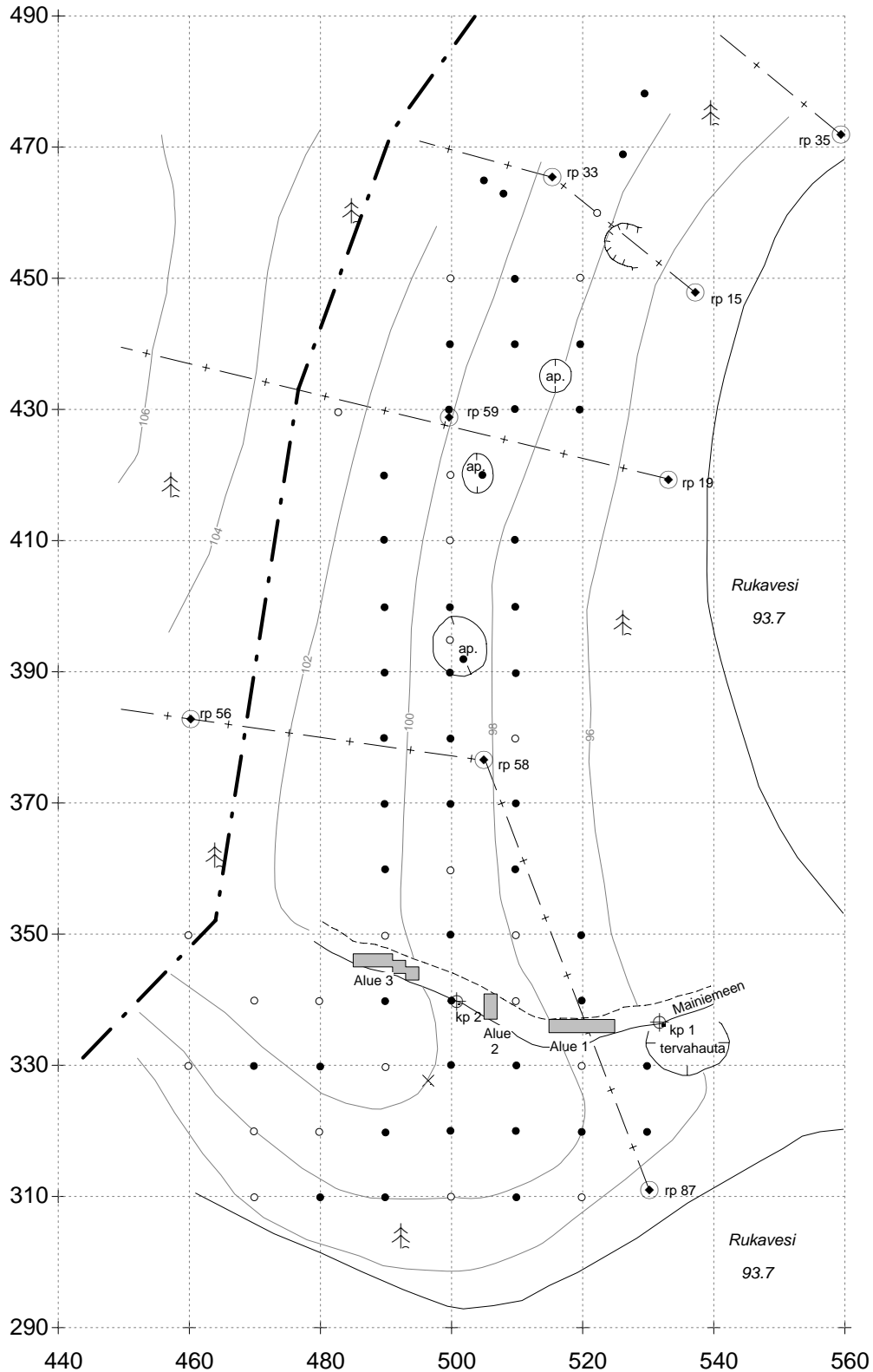
ENO SAUNALAHTI

Petro Pesonen 2007

Yleiskartta 1:1000
Piirt. Tiina Kinnunen & Petro Pesonen
Digit. Meri Varonen

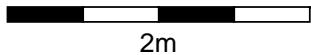
	kaivausalue		hiekkakuoppa
	löydötön koepisto		kiintopiste
	löydöllinen koepisto		rajapyykki
	asumuspainanne		tontin raja
	tuulenkaato, josta löytöjä		havumetsä
	muinaijäännöksen länsiraja		

ENO SAUNALAHTI

Petro Pesonen 2007

Tasokartta 1:50
 Alue 1, pinta- ja pohjavaaituskartta
 Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

2m

97.20

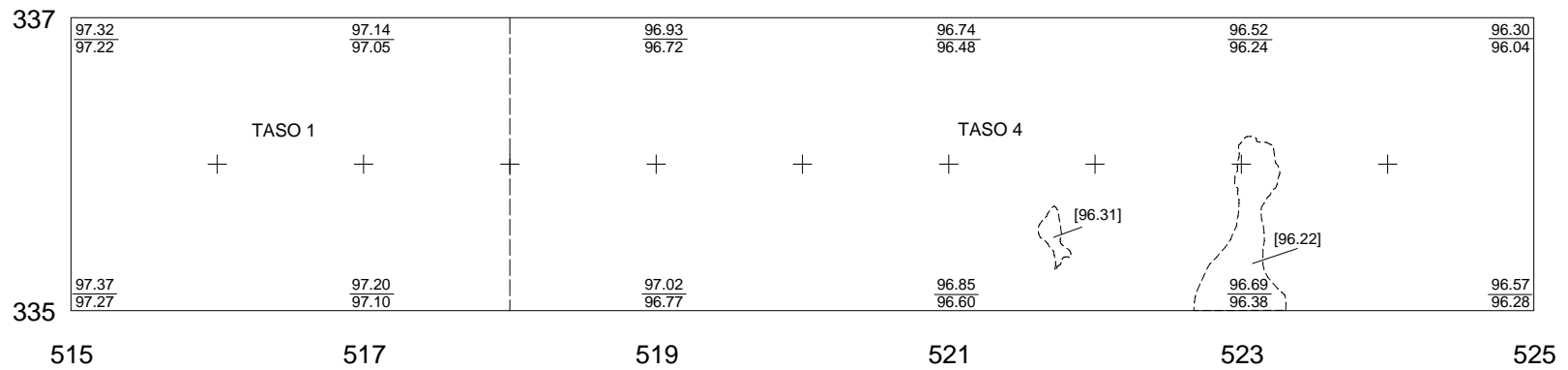
 korkeus m mpy

featurena kaivetun alueen raja

N

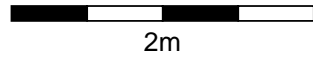

ENO SAUNALAHTI Petro Pesonen 2007

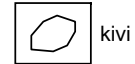
Tasokartta 1:50

Alue 1, taso 1

Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

98.22 korkeus m mpy

kivi

kanto/juuri

T turve

A huuhtoutumiskerros

B rikastumiskerros

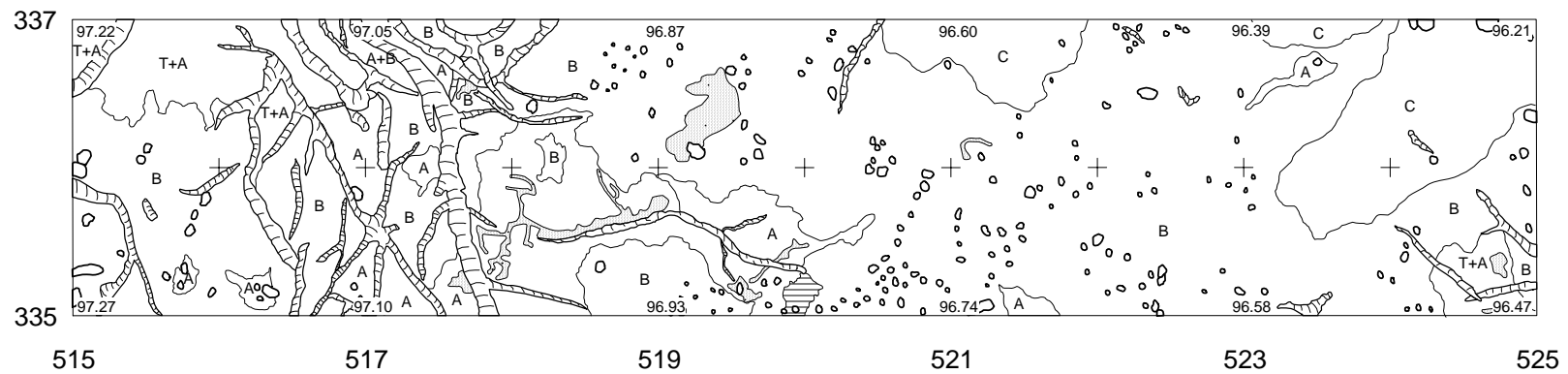
C pohjamaa

nokimaa

punaruskea likamaa

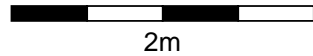

ENO SAUNALAHTI Petro Pesonen 2007

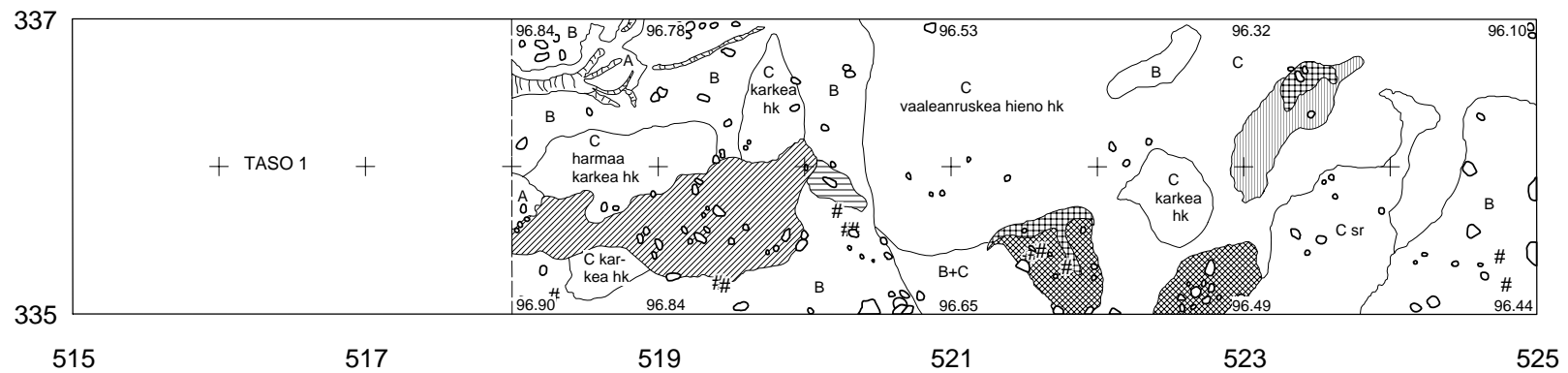
Tasokartta 1:50

Alue 1, taso 2

Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

98.22	korkeus m mpy		kivi		kanto/juuri
A	huuhtoutumiskerros	B	rikastumiskerros	C	pohjamaa
hk	hiekkä	sr	sora		ruskea likamaa
	vaaleanruskea likamaa		punaruskea likamaa		punainen palanut hiekka
	harmaa palanut hiekka	# #	hiilä		

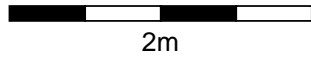

ENO SAUNALAHTI Petro Pesonen 2007

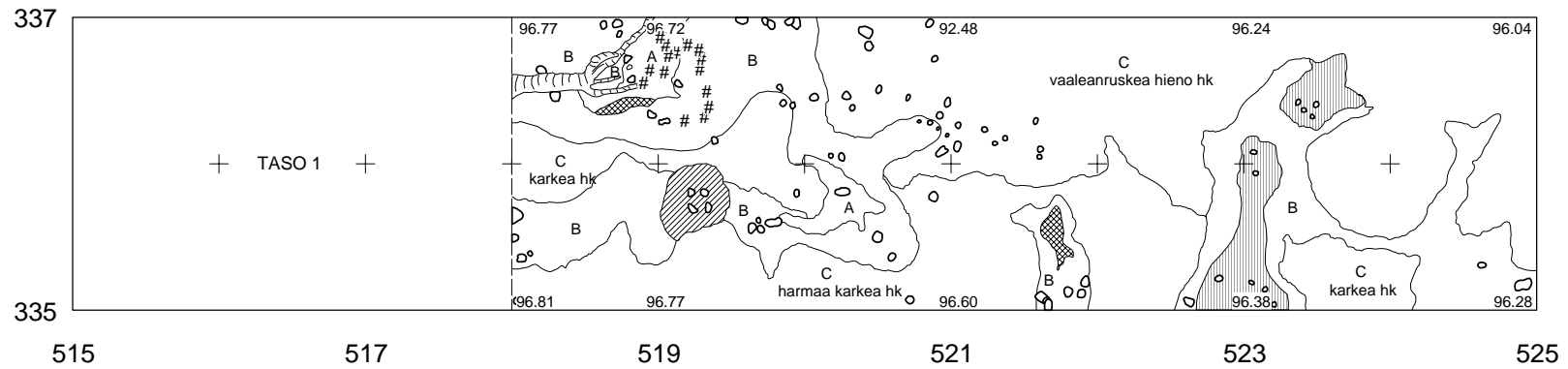
Tasokartta 1:50

Alue 1, taso 3

Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

98.22	korkeus m mpy		kivi		kanto/juuri
A	huuhtoutumiskerros		B rikastumiskerros		C pohjamaa
hk	hiekkä		ruskea likamaa		vaaleanruskea likamaa
	punainen palanut hiekka		# hiiliä		

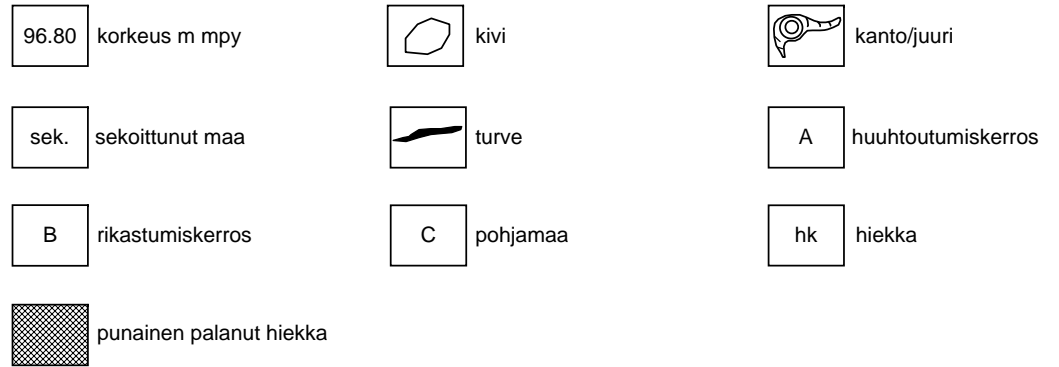
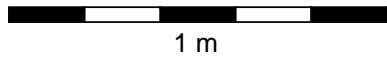
ENO SAUNALAHTI

Petro Pesonen 2007

Profiilikartta 1:20

Alue 1, profiili 520-525/335 idästä länteen (pohjoisesta)

Piirt. Petro Pesonen, digit. Meri Varonen

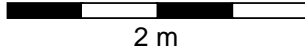
ENO SAUNALAHTI

Petro Pesonen 2007

Tasokartta 1:50

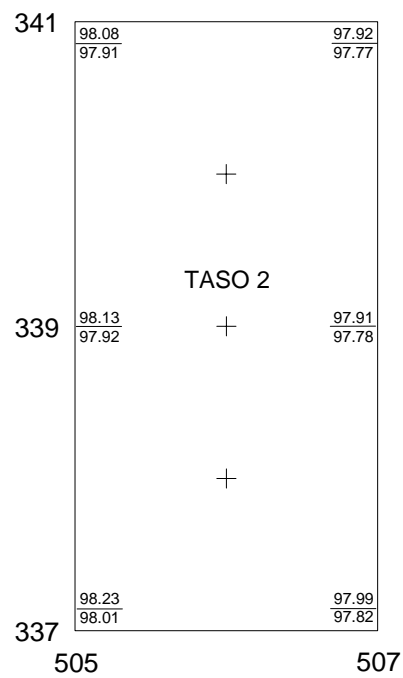
Alue 2, pinta- ja pohjavaaituskartta

Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

2 m

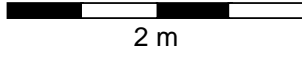
96.01 korkeus m mpy

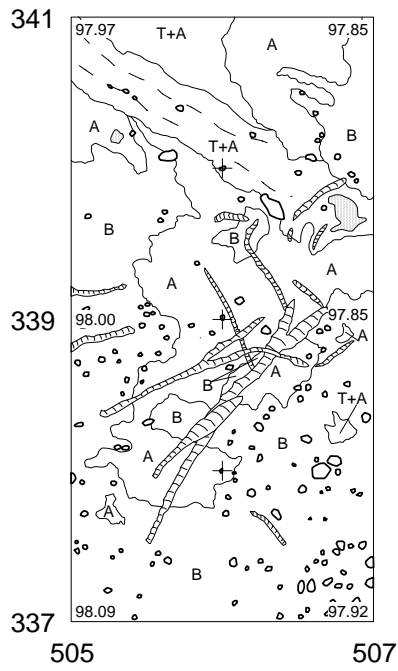
ENO SAUNALAHTI

Petro Pesonen 2007

Tasokartta 1:50
 Alue 2, pinta- ja pohjavaaituskartta
 Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

 korkeus m mpy	 kivi	 kanto/juuri
 tien ura	 turve	 huuhtoutumiskerros
 rikastumiskerros	 nokimaa	

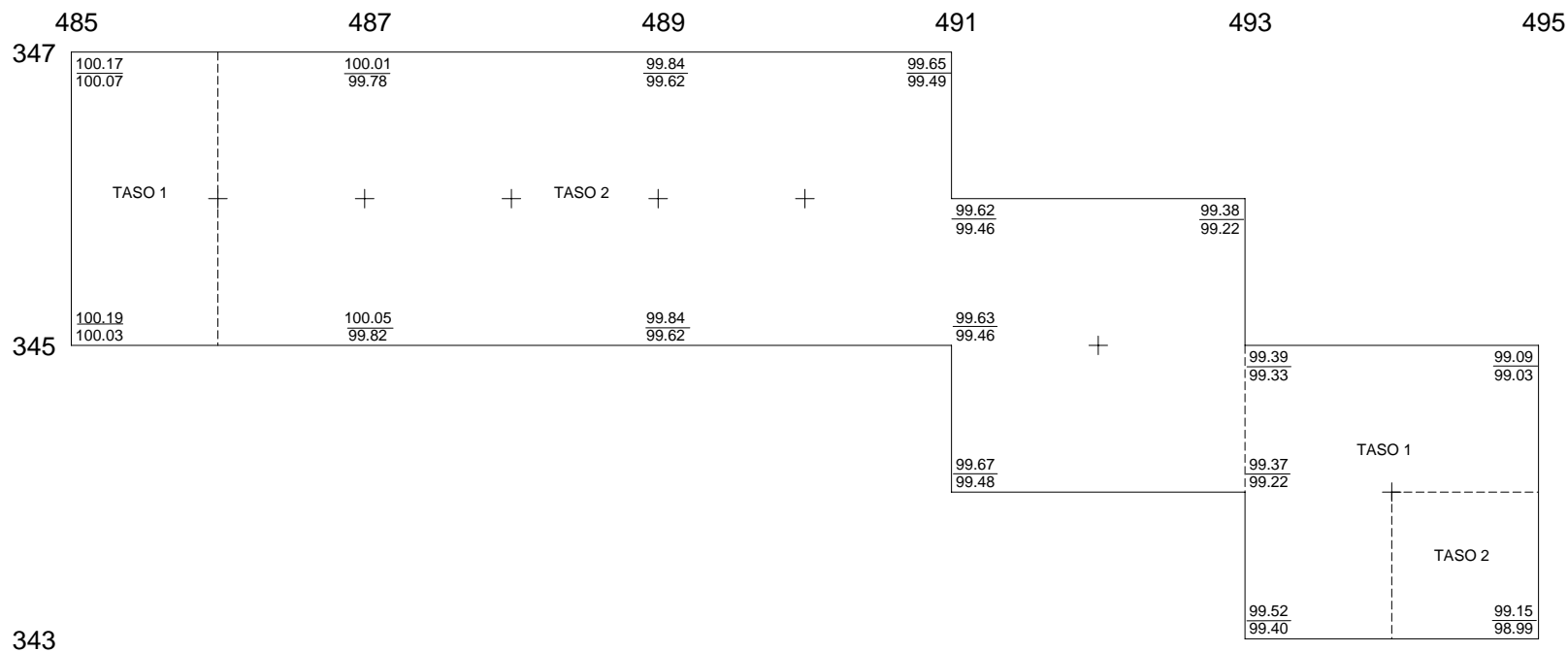
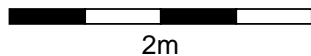

ENO SAUNALAHTI

Petro Pesonen 2007

Tasokartta 1:50
 Alue 3, pinta- ja pohjavaaituskartta
 Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

97.20 korkeus m mpy

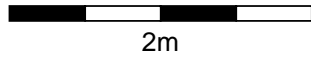

ENO SAUNALAHTI Petro Pesonen 2007

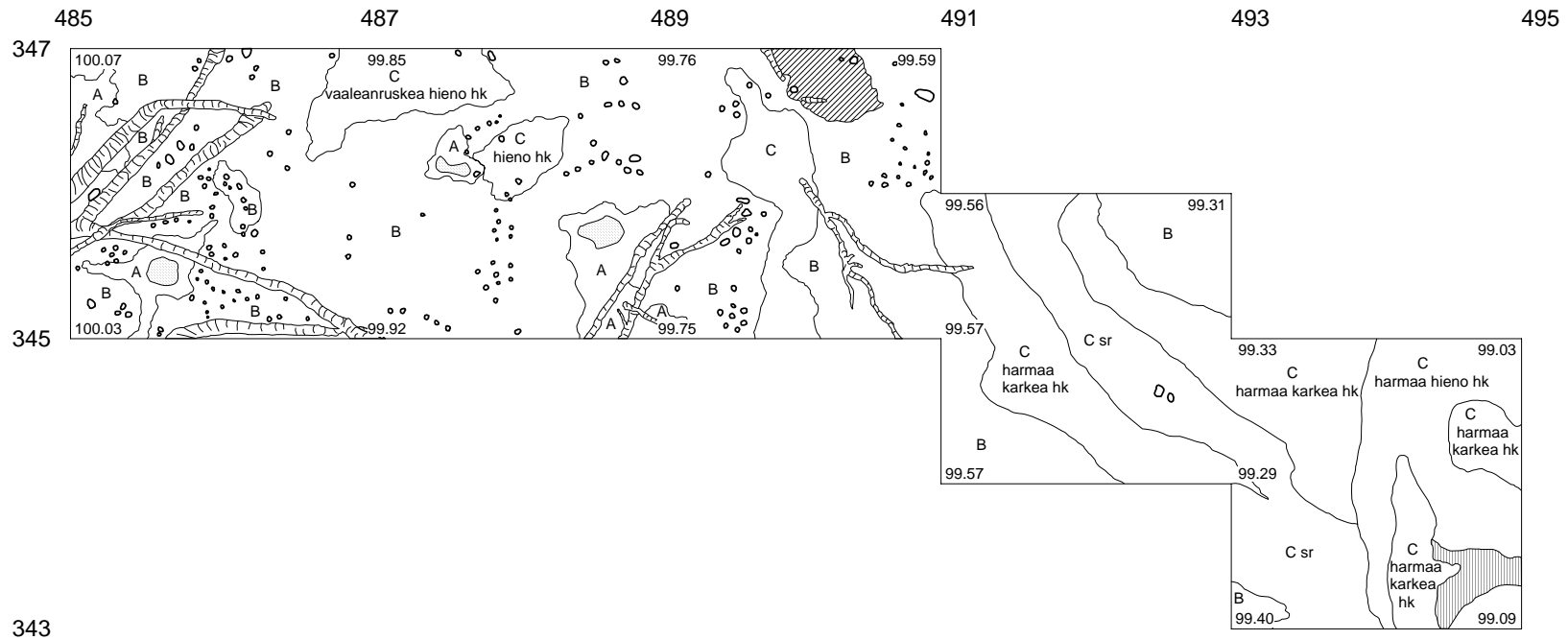
Tasokartta 1:50

Alue 3, taso 1

Piirt. Tiina Kinnunen, digit. Meri Varonen

98.22 korkeus m mpy	kivi	kanto/juuri
A huuhtoutumiskerros	B rikastumiskerros	C pohjamaa
hk hiekka	sr sora	ruskea likamaa
vaaleanruskea likamaa	nokimaa	

ENO SAUNALAHTI KM 36720

Petro Pesonen 2007

Luuanalyysi 18.1.2008 Katariina Nurminen

Enon Saunalahden luuaineisto oli pieni. Luut olivat kohtalaisen hyvin säilyneitä. Tunnistin aineistosta yhteensä **40** fragmenttia:

<u>Laji/ suku</u>	<u>Kpl</u>	<u>MNI*</u>
<i>Castor fiber</i> (majava)	5	1
Mesomammalia (keskikokoiset nisäkkäät)	5	
Mammalia (nisäkkäät)	1	
Nisäkkäät yhteensä	11	
<i>Esox lucius</i> (hauki)	5	1
Cyprinidae (särkikalat)	2	
Teleostei (kalat)	22	
Kalat yhteensä	29	

* MNI = Minimum number of individuals = vähimmäisyksilömäärä

Nisäkkäät

Majavan luita oli yläleuasta, pohjeluusta, sormesta, ristiluusta sekä selkänikamasta. Lisäksi aineistossa oli keskikokoisen nisäkkään (esim. majava) kylkiluun palasia sekä nisäkkään (kokoa ei pysty määrittelemään, mutta voi olla myös majava) kallon palanen.

Kalat

Kalojen luita oli vain vähän. Hauesta oli palaset neljästä eri pään luusta sekä ruodon kärkipala. Särkikalojen kaksi luuta olivat rintaeväruodon kärki ja kaulanikaman palanen. Lisäksi oli 22 kalan pientä ruodon palaa. Selkänikamia ei ollut lainkaan.

Helsingissä 18.1.2008

Katariina Nurminen, FM

KM	KPL	Luu	Laji	Muuta
: 13	1	fibula dex. fr	Castor fiber	
: 15	0	indet		nisäkästä
: 22	1	maxilla, os incisivum sin./dex. fr	Castor fiber	
: 24	0	indet		nisäkästä
: 40	1	vertebra fr	Castor fiber	
	2	costa fr	Mesomammalia	
	1	palatinum sin./dex. fr	Esox lucius	
	3	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei	
: 44	1	maxillare sin. ant. fr*	Esox lucius	
	1	cleithrum sin./dex fr	Esox lucius	
	1	lepidotrichia prox. fr	Esox lucius	
	7	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei	
: 46	1	angulare dex. fr	Esox lucius	
	2	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei	
: 52	1	sacrum fr	Castor fiber	
	1	phal. 1 dist. fr	Castor fiber	
	1	cranium fr	Mammalia	
	4	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei	
: 55	1	costa fr	Mesomammalia	
: 57	2	costa fr	Mesomammalia	
	1	vertebra weberianus fr	Cyprinidae	
	1	lepidotrichia pectoralis sin./dex. fr	Cyprinidae	
	5	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei	
: 60	0	indet		nisäkästä, kalaa
: 65	0	indet		nisäkästä
: 71	1	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei	
: 73	0	indet		nisäkästä
: 78	0	indet		nisäkästä
: 81	0	indet		kalaa
: 84	0	indet		
: 87	0	indet		
: 133	0	indet		nisäkästä
: 135	0	indet		nisäkästä